

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ НА ЗЛАМІ ТИСЯЧОЛІТТЯ

Сасенко Т. В., Дудар Т. В.

ВСТУП

Система освіти створює Людину майбутнього, яка має усвідомити власну сутність, місце та роль у навколишньому природному середовищі, причини екологічних та економічних криз, мораль, як наслідок розгулу насильства над природою, у тому числі й людьми, та індивідуальні безмежні можливості. На наше глибоке переконання, екологічна освіта робить вагомий внесок у розвиток нового мислення, народжується і розвивається глобальне розуміння екологічної безпеки, новий світогляд, здатний конструктивно впливати на політичний клімат планети.

1. Передумови нинішньої ситуації в Україні, світі та освіті

Історію важко назвати наукою, оскільки вона збирає незліченні факти, інтерпретує їх різними авторами за власної чи чужої волі. Точки зору, як правило, не співпадають, а бачення кожного дослідника неповторне, унікальне. Тому історичні твори різні: правдиві, менш правдиві й зовсім не такі у описах, як відбувалось насправді. Приклад – шкільні підручники, оповідання, романи, що подавали революційні події 20-х років минулого століття: наскрізь бойовий дух, ентузіазм, бадьорий погляд у майбутнє! Згодом приходять інше бачення: розсудливіше, спокійніше, а після зміни влади зовсім протилежне: звинувачення у короткозорості, примітивізмі, ненауковості підходів, що призвели до безладу, відставання, корупції в усіх сферах життєдіяльності. 73-річний період більшовицького панування несподівано і враз скінчився та коштував значних жертв для колишнього, ніби могутнього сср, який з переможного «лідера соціалістичного будівництва» перейшов у розряд аутсайдерів усіляких рейтингів. Особливо стражденими виявились терени України, яка перетворилась не на незалежну, а лише на декларативно проголошену державу, такий собі випробувальний полігон пограбування, приниження, зухвалого нападу «братнього» північного сусіда та незлічених внутрішніх ворогів. Поступ сталого розвитку цивілізації, як і української державності з 1991 р., дивним чином розпочався наступного 1992 р. у Ріо-де-Жанейро на всесвітньому саміті, широко розрекламованого у ЗМІ. Але виявився повною профанацією та залежним від потужних міжнародних структур, зокрема США, ЄС, що позиціонували себе союзниками України та не дотримались підписаних угод про гарантії її безпеки. Навпаки, допомогли роззброїти молоду незалежну державу у 1996 р., як майже аналогічно це відбулось у 1918 р. Крім того, були здійснені усілякі тактичні заходи щодо утворення внутрішніх ворожих кланів, що у статусі керівників різних рівнів здійснювали розкрадання бюджетів, природних ресурсів, підприємств України. Чинився відвертий геноцид населення з порушенням

Конституції держави, її Законів, поширювалось зубожіння українських громадян, розпорошення їх світом, насадження воєнної диктатури у середині країни після початку війни з рф. Ліквідовувались демократичні принципи, інститути, знищувались освіта, заклади охорони здоров'я, процвітав протекціонізм, порушувались права українців, ширилось свавілля, відомими ставали факти тотальних зрад у ешелонах вищого керівництва. Таємні домовленості, підступні провокації, обман, відвертий розвал усіх галузей економіки, воєнно-промислового комплексу та незаконний продаж української Землі.

Такі ж події продовжуються на тлі військових дій 5-й рік, де гине цвіт нації, як у 1918-1922 рр. під час агресії північного сусіда, коли західні держави, що визнали на той час існування УНР (Франція, Великобританія, Румунія), не відважились відмовитись від вигідного їм та потужного ринку ресурсів величезної території колишньої російської імперії. Ті ж «союзники» продовжують зволікати з обіцянками про допомогу ЗСУ, підтримуючи відвертого агресора, злочинця, на якого не знайдено жодної міжнародної «правової норми» щодо зупинки війни в Україні. Вони лише сприяють виснаженню ЗСУ, затягуванню війни, геноциду українського народу. Факти свідчать: не тільки Німеччина здатна породити фашизм – абсолютне зло! Цей вид правління в змозі освоїти звичайний, нічим не примітний службіст каральних органів будь-якої держави.

Серед завдань, які враховуються, першочерговими є: огляд та обґрунтування необхідності розвитку екологічної освіти у ноосферній парадигмі шляхом заходів неформальної освіти. У дослідженні переважно використовується теоретичний, логічний та історико-методологічний аналіз положень і концепцій ноосферного вчення, концептуальний синтез філософської, психолого-педагогічної та соціологічної літератури.

2. Аналіз неформальних методів екологічної освіти у ноосферній парадигмі із залученням авторів з досвідом теоретико-практичної наукової діяльності

Пропоноване дослідження не про жахи, яких сьогодні не перерахувати, а про Надію! Так, саме Надію, якою ми намагаємось тримати себе «у руках», бо серце й розум не сприймають увесь цей хаос, що розгортається в усьому світі. Враження таке, що керівники країн не бажають жити мирно та сповідувати ідеї добра, процвітання, хоча б приблизного сталого розвитку. Де він, декларований, оспіваний, але зовсім не прорахований та підтверджений елементарними розрахунками, якому віддають значну частину навчальних годин у вищій школі? Навпаки, економічно розвинені держави бажають «бавитись» величезною кількістю зброї, перевіряючи її на придатність! Що їм життя сотень тисяч людей і тих, хто втратив дімівку, накопичене упродовж багаторічної праці, не вкрадене завдяки різним схемам і махінаціям за підтримки дуже мовчазних, численних контролюючих служб? Для одних втрати, для інших ласі прибутки! Такий він сьогодні – глобальний егоїзм, черстві серця, нерозвинені від народження не душі, а «душонки»! Що вже «могутній» російський фюрер, північний сусід? Найпотужніша економічна держава світу «іде розумом» від надлишку багатства, «відсутності» важливіших справ у державі з культурою, освітою, упорядку-

ванням нескінченних соціальних проблем! Словом, цивілізація небезпечно, смертельно хвора! Керівникам немає чим зайнятись, як тільки полювати на сусіда або співмешканця по планеті! Вони мають усе, а це розбежусь! Величезна маса зброї має працювати! Чому не зайнятись, як колись, грабунком, піратством, віджимом (лексика бандитів)? Отруїти увесь світ вибухами, злобою, радіацією, смертю! Які там екологічні проблеми?! Яка сталість?! Цивілізація повернула назад – до печер, примітиву, людожерства! Освіта не потрібна, культура також, йде виродження людства, яке передає свої функції штучному інтелекту! Хай живе вороже-розбійницький дух – «приклад» для зростаючої молоді! У додачу острови Епштейна! Ясно, що більшість забула настанови минулих поколінь, старовинні прислів'я, приказки, вистраждані афоризми, скажімо такий: «Якщо вистрелити у минуле з пістолета, то майбутнє відповість гарматою»!

Попри абсурдні факти, дослідження планується пізнавальним, науковим, для підвищення когнітивної складової, точніше – мотиваційної, діяльнісної компонент того ж пізнання, для зростання екологічних свідомості, світогляду, етики, загалом культури сучасного індивідууму. Для читачів, які втомились від постійних обстрілів, блекаутів, відсутності води, нормальних людських умов протягом 4-х років війни в Україні та мріють і сподіваються на Перемогу розуму, честі, правди, милосердя, доброти, ніжності, відповідальності, ширості, скромності, любові!

Наукові дослідження завжди були пріоритетом для авторів та людини, яку невдоволя представимо. Нині освіта втратила провідну функцію через монетизацію, необов'язковість, засилля чиновників, які стали важливіші за докторів наук, оскільки дипломи отримали статус товару. Суттєвою помилкою минулої влади, маю на увазі радянську, було нехтування науковими розробками, хоча деякі активно упроваджувались, цінувались, підтримувались, то нині орієнтир на більш простий спосіб – через західноєвропейські гранти, що під пильним контролем міністерств, які трохи не розподіляють та активно залучають своїх співробітників до усіляких тематик. Реформи у вищій освіті зводяться до зміни назв спеціальностей, їх шифрів, переписування постанов та правил у наданні освітніх послуг (не знань!) у стилі нових державних стандартів: викладачі і студенти є надавачами та отримувачами освітніх послуг, перші навчають ключових компетентностей, наскрізних умінь та програмних результатів. Ось так! Невігластво просочується у колективи науково-педагогічних працівників, хоча зросла кількість пропозицій від ЄС на обмін студентами та викладачами. Але за кордоном не просто знайти однодумців серед людей іншої культури, традиції, потреб і можливостей. Життя емігранта не таке легке, як здається з території воюючої країни, потім ностальгія, різний матеріальний рівень, словом, купа нюансів, що не помітні, поки не відчуєш впливу цих невидимих негативних факторів на собі.

Події початку XXI ст. показали, що ніякої єдності народів не було і найближчим часом не передбачається, як пропагувалось у колишньому срср. Це засвідчила, перш за все, війна з рф, де людям так вирівняли мізки пропагандою, що деякі екземпляри росіян здаються прибульцями з Космосу. Зухвалість зовнішніх і внутрішніх ворогів посилюється, а втрата рідної ойкумени у якійсь мірі реальна та запланована давно, особливо, знищення її

населення – більш важливе завданням, ніж усі територіальні претензії. Пам'ятаємо слова нині покійної Тетчер, колишньої прем'єрки Великобританії, «залізної леді», яка озвучила свій спіч на поважній міжнародній зустрічі у 2001-2002 рр. приблизно так: «...на Сході Європи зовсім не потрібно, скажімо в Україні, 30 млн. населення, достатньо 10-15 млн. осіб». Її вислів увів у ступор! За 30 млн. не ручаємось, але цифра була реальною на той час. Тобто, плани розроблялись, існували, а ми дізнавались про них якось випадково і не надавали цьому важливого значення: нас оцінювали, ніби власне господарство, планували наше майбутнє завчасно! Сподіваюсь, Україна підтвердить статус розумної держави і не дасть себе використовувати, як заманеться на чужоземний розсуд, на кшталт «небесного Єрусалиму» чи ще якоїсь колонії. Вона дійсно стане українською, а не проросійською, єврейською, татарською, польською, турецькою. І перше, що має змінити її, це освіта, починаючи з дитячого садка і до Академії наук, не як органу, а як громадської поважної організації без бюрократів, пристосуванців, де буде представлено цвіт нації, а не міністрів-плагіаторів, липових докторів, кандидатів наук і різного штибу бізнесову нечисть. Затвердження академіків стане відкритим за обов'язкової наявності честі й совісті! Це буде інститут продукування ідей, передбачень, наукової координації досліджень, важливих проєктів, голос нації, де збирались би науковці, письменники, громадські діячі та черпали натхнення для розквіту держави, а не розводили пустопорожні дискусії, мілкотем'я, створювали Еверест паперів і резолюцій на підтримку грантів.

3. Неформальні підходи у ноосферній освіті як продовження екологічної підготовки

Сьогодні Розуміння є головним у людських відносинах, коли втрачено сотні тисяч молодих життів за краще майбутнє. Воно має бути вибудоване з особливим старанням, чесністю, відвертістю серед мілітаризованих сусідів із найсучаснішим озброєнням. Коли позаду німецький та російський фашизм, впертість і таємна злоба нащадків продажно-жадібною «еліти», коли впали фортеці марксистсько-ленінського «комунізму» на чолі з єврейськими очільниками від українців вимагається глибоке науково-духовне знання на оновлених традиціях власної занедбаної культури і достойних наслідувань кращих цивілізаційних спільнот. Наука має стати мірилом свідомості, а свідомість має бути вихована та заснована на екологічній культурі наших пращурів, усіх народів світу, які жили за законами світла й правди, мислили толерантно, відповідально, не лицемірили, а мали природоузгоджений світогляд та етику. Ми не в змозі захистити Природу від самих себе, бо самі є елементом цього феномену. Маємо тонше відчувати його, а змінюючи Природу, повинні змінюватись разом з нею, щоб вона не страждала, бо у протидії вона змінить нас ще більше! Що фактично трапилось з цивілізацією у XXI столітті!

Наші предки боготворили Природу, вважаючи себе Онуками, а не рабами Бога, не грабували свою Матір-Землю, яка годувала, давала затишок, ресурс, надихала. Вони піклувались про неї, підлаштовували свої потреби під природні, роблячи це розумно й делікатно, як ставляться до люблячої неньки. Але через так званий прогрес розгорнулась відверта експлуатація, нищення, ніби

чужинського середовища, тобто час вимагає повернути землю тим, хто її цінує, обробляє, дбає, береже, як зіницю ока, постійно проживає, передає у спадок, а не заблукав з інших місць з метою наживи.

У кінці ХХ ст. нарешті відбулось Прозріння у Науці: було встановлено взаємозв'язок випадковостей, що корелюються із Законами Природи, які ще недостатньо глибоко нами усвідомлюються. З того часу відкрилась можливість прорахунку причинно-наслідкових зв'язків у Природі. Останні, для спрощення, називаємо долею, але нині вони розраховуються відповідно до квантової теорії (КТ). Приємна новина, також, для батьків та учителів від КТ, що стверджує: саме за цікавістю дитини, учня, студента криються незбагненні здатності та таланти! Тому освіта має стати усезагальною й обов'язковою, а не монетизованою, що плодить функціонерів та хабарників, а розцінюється, як невичерпний, потужний потенціал для майбутнього розквіту суспільства.

Про одного з таких яскравих талантів піде мова, бо протягом усього життя сповідував захоплення Наукою, постійно займався самоосвітою, читаючи книги, заглиблюючись у наукові проблеми, на які самотужки шукав відповідей і не знаходив їх у офіційній та регламентованій науці. Став відомим у вузьких наукових колах, затертих і відправлених на пенсію, особливо таких, які не здобули наукових ступенів та звань, не амбітних, скромних, але занадто працьовитих та багато думаючих. Його ім'я – Олександр Бугайов, знайомство з яким розпочалось випадково завдяки колишньому завідувачу кафедри НАУ Білявському Георгію Олексійовичу, надзвичайно приємної, комунікабельної, талановитої, умілої у багатьох напрямках людини: поетичної, музикальної, співучої, художньої, як його сестра, яка загинула під час обстрілу м. Чернігова російськими військами, доктора геолого-мінералогічних наук, еколога, ініціатора та співавтора «Концепції розвитку екологічної освіти в Україні» і першого популярного підручника «Основи екологічних знань». Автора біля 250 друкованих праць, у тому числі 17 монографій, 27 підручників та методичних посібників, наукового керівника 3 докторських і 8 кандидатських дисертацій, словом, достойного кавалера відзнаки «За вклад у екологію та безпеку», ордену «За досягнення у Науці» та інших нагород.

Г.О. Білявський представив Олександра Пилиповича Бугайова як колегу: обидва за основним фахом були геологами, працювали у різних місцях колишнього срср, закохані у мінерали, породи, геологічну науку й могли годинами розповідати про особливості, переваги та небезпеки цієї романтичної професії. Кафедра екології НАУ почала запрошувати пана Олександра на науково-методичні семінари, що часто переходили у зустрічі з поетами, знаними науковцями, де читались та обговорювались вірші, статті, книги. Потім зустрічі продовжувались за чашкою чаю, завареного самим господарем, у невеличкій однокімнатній квартирі під самим небом, на 12 поверсі, біля площі імені Т.Г. Шевченка.

Олександр виявився науковцем з унікальною долею, оригінальним баченням Природи та світоглядом ноосферного типу, активним сповідувачем теорії та практики енергоінформаційної трансформації (удосконалення) людини. У 9-й Київській історії журналу «Склянка Часу», №107, 2023 р., легендарного редактора Олександра Апалькова, який самотужки утримує

більше 30 років згаданий часопис, наш Герой частково описаний: гостинний хазяїн, прекрасний кухар, який частенько збирав немаленьку когорту гостей, таких же цікавих, талановитих і працьовитих дослідників. Альтруїст, спонсор тих, хто залишався без роботи, засобів для існування, дотепний оповідач, поет, володар величезної бібліотеки з різних галузей знань, зокрема геології, філософії, фізики, поезії, фантастики, екології. Знайомі Олександра часто проживали у нього місяцями в тій піднебесній затишній квартирі, що була майстерно і раціонально спланована, з великою любов'ю облаштована, де не відчувалось нестачі місця, комфорту, а почувалось як у чудовій інтелектуальній оазі. Тут збиралось і дотепер збирається до двох десятків цікавих людей, яким було зручно, вільно й натхненно у цьому народному клубі, кубрику чи каюті, де кожний уявляв себе аргонавтом Всесвіту, флібустьєром заморських подорожей, мандрівником у часі. Квітуче зібрання представників різних галузей знань захоплено обговорювало найрізноманітніші цікаві теми: від єгипетських пірамід до розкопок у Індії, від філософії стародавньої Греції до ньоейджа, від Германа Гессе до Джидду Крішнамурті, від Біблії до Корана, від геології до екології, від музичних творів класиків до сучасних композиторів!

Завдяки геології – основній спеціальності – Олександр об'їздив увесь колишній союз до 1986 р., потім одружився з киянкою, докторкою технічних наук, завідувачкою відділу у академії наук України, симпатичною, але хворою на поліомієліт жінкою, яку у прямому сенсі слова «носив на руках на роботу», працюючи з нею у одному науковому підрозділі. І так 22 роки, поки Люсічка не померла просто на робочому місці. Така незвичайна доля подружжя! Найбільше надбання Олександра – книги, яких більше тільки у солідних бібліотеках! Він збирав їх, як каміння, захоплено читав, писав статті, книги, яких у нього як у знаного Академіка! На думку друзів, Олександр є саме ним, але без державного визнання, що не перешкоджає йому творити, відкривати нові прогалини улюбимій Науці. Тим більше, нинішній, зашорений, майже покинутий офіційними установами, яка втратила чистоту наукового пошуку, обличчя доброчесності, оскільки сьогодні наукові ступені частіше купляються та здобуваються для краще оплачуваної адміністративної кар'єри або меркантильного престижу.

Тобто, наш Герой є звичайною пересічною людиною для тих, хто не знав його, а для кола друзів – унікальною, талановитою, цікавою особистістю. Спокійний, проникливий погляд випромінює прихильність, доброту, глибоку зацікавленість, абсолютний позитив, що викликає довіру, повагу, а з часом – захоплення! Так могла поводитись упевнена у собі, у власних переконаннях, поглядах, мріях і бажаннях індивідуальність! Розшифрувати його унікальний стан довго не вдавалось, а пізніше зрозуміли: то була людина, яка багато знала, уміла, не шукала відповідей на болючі питання сьогодення, вона давно усе передбачила!

Олександр клопотався не про власний бюджет, а про Землю, як планету, про її надра, навколоземний простір, увесь ближній Космос, про долю Людства й Всесвіту! Це заворожувало! Після зустрічі з ним новини Світу швидко розшифровувались, ставали не важливими та наперед прораховуваними. Читання перших сторінок його монографій, де він намагається доступною

мовою донести віднайдену, пережиту інформацію, що на перше ознайомлення шокувала, переносило потім у інші виміри та незвідані Світи!

Наші зустрічі викликали і викликають масу нових думок, ідей, пошук відповідей на болючі питання сьогодення. Усередині щось мінялось, зростало, бажало більшого, глибшого розуміння, усвідомлення дійсності, виникали карколомні бажання проникнути у ті таємниці, про які мозок ще не знав і не підозрював. Оточуюче приймало нове значення, забарвлення, напругу, вібрації. Крім теоретичних питань, Олександр застосовував енергоінформаційний (еніологічний) метод вимірювання за допомогою рамки і користувався ним віртуозно, налаштовуючи власне енергетичне поле на поставлену проблему, що потребувала вирішення чи оцінки. Отримані результати з часом підтверджувались і справджувались! Відвідувачі поступово освоювали цей метод і згодом застосовували для власних прогнозів та особистих питань.

Олександр відкрив для нас багато нового завдяки дивному перетину життєвих шляхів, що почали рухатись паралельно і частіше наповнювали будні іншим звучанням, кольором, змістом. З часом ознайомились з прийомами застосування гігантської сили психіки, реліктової віри у чудо та дивного кореня гніву при зустрічі з темною силою людського звірства. Поглибили відчуття процесу злиття з Природою, чудодійних впливів росяного ранку та дикого бур'яну. Зрозуміли, що психіка у організмі здорової і хворої людини грає набагато більшу роль, ніж вважалося раніше, як і наукового пізнання законів краси, давніх інстинктів та суспільних забобон, що віддзеркалюються у психіці та впливають на фізіологію. Наша медицина й сьогодні не дуже відрізняється від ветеринарії, тобто медицини тварин. А живемо ми у далеко не ідеальному світі, де ліки, як і сама медицина, використовуються для тортур, у тому числі у досягненнях анестезіології, не згадуючи навіть відомі події «травматичного» ковіду-19. Гігантські успіхи Науки нині розуміють усі – це правда, але Науки за Моральними принципами та Законами людської етики!

Починали з віршів, поезії, наукових семінарів, обговорень планів на перспективу, статей, потім монографій, основні моменти яких представимо далі. А розпочнемо з Філософських положень, що є фундаментом наукових розробок О. Бугайова:

– Світ, де ми існуємо, нескінченний, вічний, цілісний, наскрізь живий, розумний, який ніхто не створював, оскільки він сам Творець для усього сущого, тобто, Бог; – у Світі є все і усе можливо; – Світ різномірний (за складом), багатовимірний, знаходиться у постійному русі та зміні (за станом і властивостями). Як наслідок: усі Закони науки та її константи відносні; – Основний Закон Світу, що відображає його «дихання»: єдність та боротьба протилежностей; – Людина на польовому рівні взаємопов'язана з будь-якою точкою Світу; – Зміна параметру системи відбувається від вихідного стану до протилежного зі зрушенням на кожному кроці змін, що веде до квантово-мебіусно-подібного, обертально-вихревого руху, формуючи цикли, простір, час, різні структури! (О. Бугайов); – Кожна система зароджується з генеруючого центру, зростає, розвивається до свого максимального стану, потім старіє, в'яне і стрибком переходить у новий стан; – Повний (відкрито-циклічний) цикл з шести здвосних процесів має топологічний вигляд

полівихора, описаного О. Бугайовим у своїх роботах. Як наслідок – планети ростуть і перетворюються у зірки, що підтверджується геологічними даними; – Свідомість властива усім об'єктам Світу і є результатом хвильового Закону відображення/творення відбитків у польовій субстанції Світу у двох станах: як хвилі, що «біжать», та «стоячих» хвиль. Останні формують атомарно-молекулярний ряд, тобто Речовинний рівень людського Світу!

До важливих розробок О. Бугайова належить деталізація адаптаційної системи людини (АСЛ) – здатність реагувати на вплив навколишнього середовища і трансформувати його до стану гомеостазу (динамічної рівноваги). Автор виділяє 4 групи факторів: космогенетичні, планетарні, біологічні та екологічні. Роль космогенетичних і планетарних факторів практично не вивчена. До біологічної групи віднесена зміна «матриці свідомості»: у кроманьонця вона знаходилась на задній стороні хребта навпроти пупка; у людини сучасної – у районі лопаток; у людини майбутнього – на потилиці (шоста раса); у людини сьомої раси – приблизно 50 см вище голови. Для більшості людей нашої, 5-ї раси, 85%, «матриця свідомості» знаходиться у районі лопаток. Людей 7-ї раси на планеті близько 0,2%. Матриця свідомості («точка зборки» за К. Кастанедою) формує біологічний тип людини, а постійна зміна екологічного середовища у бік погіршення та непередбачуване соціальне становище мають забезпечити формування і удосконалення випереджаючих властивостей, органів та чуттів, необхідних для майбутніх змін. Подальша еволюція людини має бути усвідомленою, оскільки автоматична, тваринна еволюція, себе вичерпала. Нині провідна роль належить **свідомості людини**, саме під неї змінюється тіло у теперішньому еволюційному процесі.

Для переходу людей 5-ї раси до 6-ї (супермену) має зменшитись роль емоцій, посилятся інтуїція, зв'язок з «нірваною» – Я-початковим, екстра-сенсорні властивості і контроль; зростуть трансмутаційні процеси, зокрема підвищиться роль радіоактивних ізотопів у організмі людини, пластичність фізичного тіла, ефіроносність, плазмоїдність. Для Людини немає нічого неможливого, але їй треба бути готовою до будь-яких Змін. Вона має бути бездоганною, відповідальною за свої Дії! Девіз нової епохи: Радість, Гармонія, Світло, Творчість!

4. Основи саморегуляції сучасної людини

Вони достатньо повно й цікаво описані у К. Кастанеди вустах його Учителя й наставника дон Хуана: «Битва для Воїна – це боротьба проти індивідуального «я», що відбирає значні сили, досягнення бездоганності завдяки подоланню *Ego* – генератора мотивів та цілей сучасної цивілізації». Потім страх, особливо смерті, почуття власної важливості. Страх смерті проявляється через: прихильність та любов, потяг до чуттєвих задоволень і вражень, до сексуальної активності, пристрасть до діяльності, прагнення до слави, лідерства, грошей. Один із сильних засобів боротьби зі страхом – повернутись обличчям туди, чого боїшся. Воїн знає, що смерть завжди поряд, і з цього знання черпає мужність; це найгірше, що з нами може трапитись, але оскільки смерть – неминуча, то ми вільні у своїх справах!

Такий підхід панував у запорожських козаків, дослідженню історії яких присвятив усе життя Д. І. Яворницький, щоб «правду світові оголосити». Це були характерники – воїни-маги, їм приписували надприродні здібності: «напускати ману» на ворогів, перехоплювати кулі руками чи поглядом, потім ними відстрілюватись, перевтілюватись у вовків (вовкулаків), передбачати майбутнє. Вони служили у війську знахарями, жили більше 100 років, не збирали багатств матеріальних, вважаючи їх тимчасовими, згубними й звабливими, зате демонстрували «ходіння по воді», відкриття замків без усіляких засобів. Характерник або знахар не міг померти без «передачі дару Відання». Легендарного кошового отамана Івана Сірка боялись вороги навіть після його смерті, а правницю зберігали, як талісман-реліквію, для відлякування ворогів.

Відсутність страху смерті розвиває терпіння і відчуженість, допомагає пробудити волю, яка радить і формує стратегію життя. Міф про особисту важливість отримав давно статус глобального й загальнолюдського. Особливо небезпечний він на шляху духовного розвитку. Самовпевненість означає, що ти знаєш щось напевно, а Воїн шукає бездоганності у своїх очах і називає це *смирінням*. Він не опускає голову ні перед ким і нікому не дозволяє опускати голову перед ним! Він за абсолютну рівність усього перед усіма! Тобто, якби нам вдалося хоча б частково позбутися відчуття власної важливості, то відбулось би звільнення енергій, що харчують наші ілюзії, та допомогли б додати сил для більшої уваги до величі творіння Світу! А це свідчить: ніщо не загартовує Дух так, як необхідність мати справу з типами, що тримають реальну владу і силу! Це ідеальний виклик і лише у таких умовах справжній Воїн отримувє врівноваженість та ясність, без яких неможливо витримати тиск непізнаного. Тобто, матриця свідомості індивідуальності («точка зборки» за К. Кастанедою) збирає тільки помилкові співчуття, що виявляються світом жорстокості та егоцентризму сьогодення. Жалість перед Реальністю безглузда!

Бажання – продукт людського еґо, що зрідка співпадає з біологічною потребою, воно примушує страждати та тільки ми навчимось його знищувати, кожна дрібниця перетвориться у величний дар! Яку б малу частку Воїн не отримав, вона завжди більша, ніж йому потрібно. Він не страждає від голоду та болю, бо не думає про них і не дозволяє їм знищувати себе. Його психічний стан зовсім інший, оскільки переживається «під знаком вічності». На допомогу йому приходить любов-ніжність (не любов-секс!), коли очі прозріли і він побачив справжнє чудо і красу Світу!

Воїн має навчитись зупиняти внутрішній діалог, тобто процес мислення. Тоді відбувається заміна частини зорової інформації на звукову, що більш багатозначна, різнопланова та використовується тими, хто «бачить». Воїн усвідомлює це та прислуховується до звуків Світу. Він, також, слідує за потоком енергії, тобто власною волею, яка визначає усі дії індивіда: включає чи виключає їх. До запропонованої техніки дона Хуана пан Олександр пропонує суттєве доповнення, виходячи із розробленої ним вихорової моделі: промінь уваги, завжди направлений уперед, разом з поглядом треба повернути не на 180°, а на 360° та виділити протилежний напрямок – «погляд назад», *на і за* потилицю! Очі ми не можемо розвернути на 360°, а промінь уваги – можемо! Тому, разом з розворотом очей на 180°, промінь уваги повертаємо назад

і внутрішній діалог майже негайно починає затихати! Як тільки ваша воля ослабить концентрацію на цьому процесі, промінь уваги повертається вперед (при очах, розведених на 180°), а внутрішній діалог поновлюється, хоча не так інтенсивно через розфокусовку очей.

Між іншим, старіння організму – еволюційний потік Часу уперед – визначається як фізіологічними, так і психологічними факторами. Підтримування потоку енергії назад (Античасового потоку) достатньо довгий період сприяє омолодженню організму. Ось чому сталкери, які автоматично підтримують «погляд назад», виглядають молодими.

Під сталкінгом розуміють набір технік, оволодіння якими дає можливість свідомо контролювати власну поведінку та реагувати на зовнішній вплив. На думку дослідників, сталкер досягає справжнього контролю, переживання та зупинки емоційних процесів. На енергетичному рівні це мистецтво переміщення «точки зборки» або «матриці свідомості» і фіксація її у потрібному положенні. Практичну допомогу у цьому процесі може надати система відомого театрального режисера К.С. Станіславського. У певному сенсі, Воїн стає актором: він вибирає реакцію завдяки цілісному (системному) погляду на Світ. Толтекські маги відпрацьовують у собі досконале поєднання безжалісності, спритності, терпіння та м'якості. Це чотири основи сталкінга, що нерозривно пов'язані одна з одною. Сутністю сталкінга є ламання звичок свідомості, тому він рятує від ілюзій та фанатизму. Розслаблення дає гнучкість, чуйність, вміння лавірувати: сталкер не сприймає себе серйозно, здатен сміятись над собою, напрацьовує нескінченне терпіння, ніколи не спішить і не хвилюється, постійно розширює здібності до імпровізації, залюбки контактує з «дрібними тиранчиками» та вправно перемагає їх.

Вершиною деструктивності, куди будь-якої миті можуть перейти усі відомі закони, увесь порядок замкнутих структур (у системі дона Хуана), є смерть – невідступна, неупереджена, неминуча. На кожному повороті свого шляху людина стикається із загрозою повного знищення, тому починає усвідомлювати свою смерть. Без цього усвідомлення вона звичайна, яка здійснює завчені дії, та коли вона оволодіє могутністю і здатністю до концентрації, то перетворить відведений їй час на Землі у магічну силу. Наш Світ тримається на переконанні, що ми незмінні, але Воїн здатен перервати цей порядок і його розум зупиняється! Така подія здійснюється привнесенням у повсякденність дисонуючого елемента з метою сколихнути перебіг звичного життя, розкладеного нашим розумом по полицях свідомості. Він називається «неробством», тобто те, що порушує звичний розклад, або дія без сенсу, мета яких полягає у «розкріпаченні режимів сприйняття та інтерпретації» того, що сприймаємо.

Образ себе це головний засіб, який призводить до руху увесь егоїстичний механізм! Ми кажемо, що нас формують обставини, але це не так: ми продукт суджень, оцінок, висновків з приводу різних обставин. Це результат тривалої фіксації уваги, розмов, інтуїтивних чуттів, які у загадкову, не завжди усвідомлену мить стають переконанням: «Я такий!». Соціум живе у тобі, народжений образ посилює справжній, робить нас негнучкими, назавжди застиглими істотами. Кожний індивід не усвідомлено прагне до пропорційності з усіма іншими членами суспільства або видами соціальної дії на нього.

Насправді, реальною істотою є та, яка живе у вас, а ототожнення себе з нею є *самоусвідомленням*. Потім ви зрозумієте, що усе це ілюзія. Ми самі закріплюємо цей стабільний, обмежений образ внутрішніми ментальними розмовами та постійно реалізуємо набір усіляких соціальних штампів своїми діями. Тому ми передбачувані, а цим користуються люди влади! Чим більше відомо про вас, тим менше ви вільні!

Дон Хуан радив К. Кастанеді «тікати від себе самого в усіх ситуаціях, де тільки можливо». У нашому багатослівному Світі, де дуже цінують точну інформацію і усе роблять предметним, вільна людина, у першу чергу, людина невідома, як іншим, так і собі. Такій меті допомагає практика «зміни розпорядку дня», тобто, він має бути гнучким, непередбачуваним: і послідовним, і спонтанним. Ця техніка змінює рутину щоденного життя, освіжає, робить його первозданим, як у дитинстві.

Особливим методом можна вважати «біг сили» – біг у темноті. Тіло знає, як це робити вдень автоматично, дозволяючи зливатися з місцевістю, а не опосередковано через розум. При цьому виключається внутрішній діалог і накопичується особиста сила, тобто «сила тоналя», а шляхом «посилення тоналя з'являється нагуаль (прихована, невимовна сторона реальності)». Дон Хуан зазначав, що на шляху до «бачення» спочатку треба «зупинити світ» – це відміна певних станів свідомості, руйнування догматичної упевненості, властивої більшості людей, стосовно обґрунтованості «Картини Світу», яку вважаємо реальністю. Тобто, береться звична дія і виконується незвичним, новим способом, або проживається без думок, образів, у безпосередньому контакті з Реальністю без емоційного посередника.

Сновидіння – основний блок у магичній фізиці осягнення нагуала (Первинного Енергетичного Океану). Офіційна фізика не експериментує з полем вакууму, за виключенням електромагнітного. Вона тільки теоретизує та розмірковує про нього опосередковано. З ним працюють тільки ті, хто «бачить», використовуючи своє тіло, як надійний інструмент, занурюючись у Реальність. Якщо основну мету сталкінга складає утримання «точки зборки» – «матриці свідомості» у потрібному місці, то мета сновидінь у протилежному: у переміщенні «матриці свідомості» для сприйняття інших Світів та формуванні уваги у сновидінні, тому що цей усвідомлений, контрольований сон є переходом у іншу реальність для оволодіння процесом переміщення у ній. Більшість народів і племен у свій час сприймали сновидіння як подорожі літаючої частини живої істоти у недосяжні простори, де можна було отримати силу і знання, практично необхідні для тогочасного суспільства.

Як відомо, сон людини має дві фази: повільну, пов'язану з відсутністю свідомості, і швидку, що супроводжується сновидіннями, які пов'язані з частковим усвідомленням дій у сні. Поява технік сновидіння обумовлена відкриттям: «точка зборки» зміщується уві сні! Якщо людина здатна контролювати свої дії у сні, вона в змозі переміщувати власну «точку зборки»! Чим значніше зрушення останньої, тим незвичні сни вона бачить. Вживання рослин, здатних змінювати стан свідомості, а також використання голоду, втоми, стресових ситуацій, також сприяють переміщенню «матриці свідомості». Як свідчить дон Хуан, реальним зміщенням займається дух, нагуаль (воля, намір

Воїна, резонансно пов'язані з проявом Всесвіту). Техніки сновидіння це тренінг уваги і управління сприйняттям у нових положеннях «точки зборки». Вони стають реальністю тоді, коли Воїн отримує здатність фокусувати очі на будь-якому об'єкті, вибирає місця, що добре знає, а потім бажає туди потрапити. Зусиллям волі можна заставляти себе переміщатись у вибране місце та контролювати час своєї подорожі.

За словами дона Хуана Воїн має стати урівноваженим: спостерігати за дощем і туманом, споглядати вогонь, дим, тіні. Енергетичне тіло це двійник фізичного, його прозора форма, яка здійснює дії, що виходять за межі можливостей фізичного. Воно здатне переміщатись у будь-який кінець Всесвіту, а сновидіння є мистецтвом загартування енергетичного тіла, надання йому гнучкості та координації поступовим тренуванням. Практикуючи сновидіння ми ущільнюємо енергетичне тіло. Коли «точка зборки» виходить за межі «кокона» у сні, відбувається фізична телепортація. Дон Хуан пояснив, що кінцевим результатом руху «точки зборки» або «матриці свідомості» є повна зміна енергетичної форми людської істоти. У цьому випадку «кокон» перетворюється у нескінченне енергетичне волокно, пакет хвиль і таким чином повертається у нагуаль. Древні маги зазначали, що сутність Всесвіту нагадує нитки, які світяться, та тягнуться в усіх напрямках з нескінченності у нескінченність та володіють незбагненою для людського розуму само-свідомістю. Ще раз процитуємо дона Хуана: «людина здатна формувати свою життєву ситуацію у відповідності з власними установками, мається на увазі формування усвідомлення процесу життя. У результаті Воїн отримує достатньо енергії для реалізації будь-якого вибору власного шляху». Світ нескінченний, безмежний, таїть безліч можливостей, енергій, сил, варіантів реалізації особистого потенціалу!

Ось так, читачу, замість розпачу, тривоги, стресу та зневіри готуйся до статусу мужнього Воїна, який черпає силу і віру з нескінченного Всесвіту! Наука ще мало знає, а нині вона у руках тих же керманців, які розпочинають війни з метою наживи та концентрації шалених багатств і влади у своїх руках. Підвищуємо власну Свідомість, знання, уміння та навички супермена, ера якого наближається для відновлення справедливості, тріумфу правди, природного різноманіття й процвітання історії людства у найкращих його проявах! Наш арсенал – це духовний фронт на противагу зажерливості «золотого тільця», якому поклоняються темні сили абсолютного зла. Терени України повнилися і повняться розумними, мудрими особистостями, які своїми долями, талантами засвідчують майбутню Перемогу Світа, Добра, Порядності, Правди, Честі!

Бугайов О.П. продовжує працювати над масштабними проблемами Науки (монографії «Введення у Єдину теорію Світу», 1998 р., «Екологічна безпека людини у Всесвіті: ресурсно-енергоінформаційний аспект, у 2-х томах», 2018 р., «Кодекс нової цивілізації: основи екологічної безпеки», 2020 р.). На виході праця «Глобальна екологія : майбутнє Землян», незліченні статті й виступи. Наш Герой і сьогодні живе системно-структурним моделюванням, станом екосистеми планета-людство, психофізикою індивідууму, ноосферною концепцією та енргоінформаційною трансформацією людини. Побажаємо Олександрю неймовірних успіхів, море натхнення, океан наснаги, нових ідей та

міцної когорти молодих послідовників! Доречними тут будуть золоті слова Л.В. Костенко, у якій щасливо поєдналися український патріотизм, порядність і талант:

І тільки злість буває геніальна,
Господь, спаси мене від доброти!
Така тепер у Світі наковальня,
Що треба мати нерви, як дроти.

ВИСНОВКИ

Маємо нарешті помітити інноваційні підходи неформальної освіти, її переваги щодо поглиблення екологічної освіти та її продовження у ноосферному баченні, що вчить розумінню ритмодинаміки Світу і людини у ній, умінню користуватись власним організмом, досконалим і потужним приладом, розуміти енергоінформаційну структуру тіла та уміло використовувати її, налаштовуючи на черпання енергії безпосередньо з Первинного енергетичного океану (ефіру). Пропонується розбудова фундаменту свідомого інтелекту, звертаючись до духовної істини. У всі часи долучення до мистецтва служило базою творчості та емоційного розвитку. Художні образи передували хвилі наукового прогресу, створювали голограму майбутнього матеріального втілення. Тобто, необхідно упроваджувати дисципліни, що формують систему цінностей, стійкі моральні правила, пріоритети, виховують стійкість індивідууму, помірність, чесність, відповідальність, благоговійне ставлення до Природи, повагу до людей, розвивають творчий потенціал, формують перехід від лінійно-площинних уявлень до багатовимірності, знімають бар'єри між живим і неживим, а головне, дають знання універсальних Законів і Принципів.

АНОТАЦІЯ

Пропонуються інноваційні шляхи удосконалення «Концепції екологічної освіти України» і матеріали до проєкту «Концепції ноосферної освіти для екобезпечного розвитку держави». Зазначається, що становлення екопедагогіки у часи поглиблення глобальної екологічної та цивілізаційної криз є необхідною умовою трансформації суспільства у напрямку ноосферогенезу. Наголошується на активізації неформальних засобів навчання, запровадженні дієвого екоменеджменту і екоаудиту у цій галузі, розбудови методико-філософських засад креативного потенціалу особистості на базі нелінійного синергетичного мислення у полі екологічного імперативу, зокрема вимог до природоузгодженого світогляду, ноосферної свідомості, етики, культури.

Література

1. Сасенко Т. Актуальні проблеми екологічної освіти у технічному університеті. *Креативна педагогіка*: наук. журнал. Житомир, 2025. Вип. 18. С. 41–47.
2. Бугайов О.П., Сасенко Т.В., Дудар Т.В. Духовність та інтелект з точки зору квантової фізики і загальної теорії систем (еколого-етичний аспект). *Вища освіта України : теор. та наук.-метод. час.* № 1 (92) 2024. С. 160–167.

3. Сасенко Т.В., Дудар Т.В., Бугайов О.П. Україна – територія кристалізації нового світу (еколого-етичний аспект). *Вища освіта України : теор. та наук.-метод. час.* № 2 (93) 2024. С. 134–142.

Information about the authors:

Saenko Tetyana Vasylivna,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Ecology, Chemistry and Chemical Technology
State University “Kyiv Aviation Institute”
1, Liubomyra Huzara Avenue, Kyiv, 03058, Ukraine

Dudar Tamara Viktorivna,

Doctor of Technical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Ecology, Chemistry and Chemical Technology
State University “Kyiv Aviation Institute”
1, Liubomyra Huzara Avenue, Kyiv, 03058, Ukraine